KADIN GİRİŞİMCİLERİN EKONOMİK SORUNLARI VE FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN ÖNEMİ*

The Economic Problems of Women Entrepreneurs and the Importance of Financial Literacy

Dr. Gaye MAT ÇELİK

Doktora Öğr., Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Bölümü,
gayemt@hotmail.com Diyarbakır, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Ersin KANAT

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu,
Bankacılık ve Finans Bölümü, ersinkanat@beun.edu.tr Zonguldak, Türkiye

Prof. Dr. Bahar BURTAN DOĞAN

Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü,
baharburtandogan@yahoo.com Diyarbakır, Türkiye

ÖZ

Anahtar Kelimeler

Kadın, Kadın Girişimci,
Kadın Girişimcilerin
Ekonomik Sorunları,
Finansal Okuryazarlık.

Keywords

Women, Women
Entrepreneurs, Economic
Problems of Women
Entrepreneurs, Financial
Literacy

İşletme kurma fikri ile başlayan girişimcilik sürecinde finansal durum ve ülkenin ekonomik ortamının kestirilebilmesi oldukça önemlidir. Girişimci olmak isteyen ve gerekli niteliklere sahip pek çok kadının yetersiz finansal koşullar nedeniyle sahaya çıkamaması söz konusudur. Bu engeli aşarak kendi işletmelerini kurabilen kadın girişimciler için yine ekonomik sorunlar sınırlayıcı bir unsur olmaktadır. Ekonomik açıdan yaşanan sorunlar girişimcilikte bu denli dikkat çekerken kadın girişimcilerin finansal okuryazarlık yönünden eksikliklerinin olması da rekabet açısından olumsuz bir tablo oluşturmaktadır. Bu çalışmada, demografik değişkenler dahil 28 soruluk bir ölçek kullanılmıştır ve ölçekler TR71 Düzey 2 Bölgesinde (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Niğde ve Nevşehir) bulunan ve "Ticaret ve Sanayi Odaları"na (TSO) kayıtlı 342 kadın girişimciye uygulanmıştır. Çalışmamızda, kadın girişimcilerin deneyimlerine odaklanarak karşılaştıkları engeller demografik değişkenlere göre ekonomik sorunlar bağlamında değerlendirilerek finansal okuryazarlığın önemine vurgu yapılmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

In the entrepreneurship process that starts with the idea of starting a business, it is very important to estimate the financial situation and the economic environment of the country. Many women who want to become entrepreneurs and have the necessary qualifications are unable to enter the field due to insufficient financial conditions. Economic problems are a limiting factor for women entrepreneurs who can overcome this obstacle and start their own businesses. While the economic problems attract such attention in entrepreneurship, the lack of women entrepreneurs in terms of financial literacy creates a negative picture in terms of competition. In this study, a 28-question scale including demographic variables was used and the scales were applied to 342 women entrepreneurs in TR71 Level 2 Region (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Niğde and Nevşehir) and registered in "Chambers of Commerce and Industry" (TSO). In our study, it was tried to emphasize the importance of financial literacy by evaluating the obstacles faced by women entrepreneurs in terms of economic problems according to demographic variables.

* Bu çalışma doktora tezinden türetilmiş olup, 18-20 Nisan 2019 tarihinde Antalya'da gerçekleştirilen 6. Uluslararası Sosyal Beşeri ve İdari Bilimler Sempozyumunda sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Girişimcilik ve özellikle kadın girişimciliği konusu ülkelerin politikalarında vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Kadınlarımızın ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeye önemli katkılar sağlayan bir güç haline getirilmesi yolunda birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de girişimciliği ve kadın girişimciliğini geliştirme adına destekleme ve özendirme çalışmaları yapılmaktadır. Çalışmanın temel amacı, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Niğde ve Nevşehir illerinin kapsayan "TR71 Düzey 2" Bölgesinde mevcut kadın girişimcilerin ekonomik sorunlarının ortaya koyulması ve finansal okuryazarlığın önemine değinilmesidir. Çalışma bu temel amaç üzerine dizayn edilmiş ve elde edilen bulgular neticesinde kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları ekonomik sorunlar üzerinde demografik değişkenlerin etkilerinin belirlenmesi amacıyla dört hipotez geliştirilmiş olup söz konusu hipotez testlerinin sonuçlarına göre ilişki söz konusu ise bu değişkenler göz önünde bulundurularak finansal okuryazarlık eğitimlerinin önemine vurgu yapılacaktır. Kadın girişimcilerin finansal açıdan yaşadıkları sorunlara dikkat çekilmesi ve konunun finansal okuryazarlık bağlamında ele alınmasıyla söz konusu eksikliklerin giderilmesinin önemine değinilmeye çalışılacaktır.

Girişimcilik, kadın girişimcilik, finansal okuryazarlık kavramlarına değinmek gerekirse; Latince "intare" kökünden türeyen girişimci kavramı, İngilizce "enter" (giriş) ve "pre" (ilk) kelime köklerinin birleşmesinden bir araya gelmekte ve endüstri geliştikçe bu alanda risk alan/riski göze alabilen sermayedarlar için kullanılarak anlamı daha da genişleyen bir hal almaktadır (Shimazaki, 1992:242). Saifan (2012:23), "girişimci" ve "girişimciliği" tanımlayan araştırmacılara dair bir analiz yapmış olup söz konusu analiz Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. "Girişimci" ve Girişimcilik" Tanım ve Temel Özellikleri

Kaynak	Tanım	Temel Özellikler
Schumpeter (1934)	Girişimci, pazarlarda değişim yaratabilen yenilikçidir. Değişimin beş belirtisi ise; a) yeni/geliştirilmiş bir ürünün yaratılması b) yeni bir üretim yönteminin oluşturulması c) yeni bir pazarın oluşturulması d) yeni bir arz kaynağının tanıtımı e) yeni bir örgütün oluşturulması	Yenilikçi
McClelland (1961)	Girişimci, yüksek derecede başarıma güdüsüne sahip olan kişidir. Bu da doğrudan girişimcilik süreci ile ilişkilidir. Girişimci, enerjik ve risk alıcıdır.	Başarı yönelimli Risk alan Adanmış
Kirzner (1978)	Girişimci, pazardaki fırsatları gören ve harekete geçen kişidir. Tam anlamı ile vurgun yapar.	Vurgun yapan
Shapero (1975)	Girişimci, inisiyatif alan, sosyal ve ekonomik düzeni organize eden ve başarısızlık riskini kabul eden kişidir.	Örgütleyici İnisiyatif alan
Carland vd. (1984)	Girişimci, yenilikçi tavrı ile özdeşleşen ve iş yaşamında stratejik yönetimi benimseyen kişidir.	Stratejik Düşünen
Kao ve Stevenson (1985)	Girişimcilik, iş fırsatlarını görebilme ve bunu bir değere dönüştürebilmedir.	Değer yaratan Fırsat yönelimli
Timmons ve Spinelli (2008)	Girişimcilik, bir düşünce biçimi, anlamlandırma, fırsat odaklı tutum, bütüncül bir yaklaşım ve liderlik tabanlıdır.	Lider Birlikçi Kararlı Bağlı

Kaynak: Saifan(2012:24)

Kalkınma stratejileri ile Türkiye’de 1980’li yıllardan sonra kadınların işgücüne katılımı gerçekleştirilebilmiştir. Kadın girişimciler, devlete vergisini verme, iş edinme, iş edindirme ve yeni girişimciler yetiştirme konusunda fayda sağlarlar. Girişimcilik, kadınlar açısından istihdam tıkanıklığını giderme konusunda bir seçenektir (Çakıcı, 2006:54-78). Girişimcilik, kadın girişimcilere, bireysel olarak, kadına iş yaşantısında diğerlerine göre daha çok esnek hareket etme ve bağımsız davranma imkanı tanımaktadır. Yine bu bağlamda kadının, yaptığı işe dair uzun veya kısa planlar yapmasında, etkin kaynak kullanmasında, kişiler arası ilişkiler kurmasında ve çalışma hayatında edindiği kazanımları etkili yönlendirme yoluyla yeteneklerini geliştirmesinde yarar sağlamaktadır (Ecevit, 1993:18). Kadın girişimciliği genel manada istihdam ve kadın istihdamının alt başlığı niteliğindedir. Kadın girişimciler aşağıda belirtilen özelliklere sahip olmalıdır (Bedük,2005:111);

- Ev dışındaki bir ortamda kendi adına kurduğu bir iş yeri olan,
- Bu iş yerinde kendisi veya kendisi ile birlikte çalışan personel veya ortaklık olan,
- Mal veya hizmet üretmek amacıyla bir faaliyette bulunan ve ürettiği malın dağıtım, pazarlama ve satışını yapan/yaptıran,
- İş ile ilgili olarak işletme adına kurum veya kuruluşlarla iletişimde bulunan,
- İşlerin örgütlenmesi, üretiminin planlanması, işletilmesi, kapatılması veya geliştirilmesi kararını veren,
- Elde ettiği kazancın yatırım ve kullanımı konusunda söz sahibi olan kadındır (Ecevit, 1993: 19-20).

Remund'a göre (2010, s. 289) finansal okuryazarlık, “bir kimsenin bütçeleme, tasarruf, borç alma ve yatırım gibi anahtar finansal kavramları anlama, bu sayede doğru finansal kararlar ve planlama yoluyla kişisel finansal durumunu idare etme yeteneği” iken, Huston'a göre (2010) “bireyin etkin finansal kararlar alma becerisi” şeklinde tanımlamıştır. Lusardi (2008), finansal okuryazarlığı bilgi temel düzey ve ileri düzeyde olmak üzere ikiye ayırır: Temel düzeyde, “faiz oranları, enflasyonun etkileri ve risk çeşitlendirmeye ilişkin”, ileri düzeyde “borsa ve yatırım (hisse senedi, tahvil)” konularını içerir. Finansal okuryazarlık, finansal ürünleri, finansal kurumları ve finansal planlamayı içeren kapsamlı bir kavramdır (Xu ve Zia, 2012, s. 2).

Finansal okuryazarlık literatürde çok yeni kullanılmaya başlanmakta olup konuyla ilgili çalışmaların 2000’li yılların başına dayandığı görülmektedir. Finans sisteminin gelişmiş kabul edilebileceği ABD ve İngiltere’de ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmalar başlangıçta finansal okuryazarlığın nasıl ölçüleceğine dair iken, bugün finansal okuryazarlığın demografik değişkenler (cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir, yaş grubu) açısından durumu ve diğer değişkenler (tasarruf, para yönetimi, bireysel emeklilik) üzerindeki etkileri yönüyle araştırılmaktadır.

2. METODOLOJİ

Araştırmanın Amacı: “TR71 Düzey 2” Bölgesinde mevcut kadın girişimcilerin özelliklerine değinilerek ekonomik sorunlarının ortaya koyulması ve finansal okuryazarlığın önemine vurgu yapılmasıdır.

Araştırmanın Yöntemi: Çalışmada kadın girişimcilerin kendi görüşleri doğrultusunda olgularının ortaya koyulduğu nicel analiz yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan anket formundaki soruların belirlenmesi aşamasında; Doğramacı, 2006: 59-60; Koç, 2005: 121-124; Güleç, 2011:132-138; Kutlu, 2006:109-111; Şahin, 2006:123-129; Karagöz, 2009: 173-176 çalışmaları ve literatür dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Araştırmanın Kapsamı ve Örneklemi: Araştırmaya dahil edilen kadın girişimcilerin belirlenmesi aşamasında “TR71 Düzey 2” Bölgesinde yer alan illerdeki (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Niğde ve Nevşehir) TSO’ya kayıtlı kadın girişimciler hedef kitlemizi oluşturmaktadır. (Araştırma kapsamında “TR71 Düzey 2” Bölgesi illerinde yer alan TSO yetkilileri ile yapılan yazılı ve sözlü görüşmeler sonrasında Aksaray TSO’ya kayıtlı 250, Niğde TSO’ya kayıtlı 152, Nevşehir TSO’ya kayıtlı 149, Kırıkkale TSO’ya kayıtlı 143 ve Kırşehir TSO’ya kayıtlı 125 kadın girişim olduğu tespit edilmiştir. “TR71 Düzey 2” Bölgesi Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Niğde ve Nevşehir illerinde TSO’ya kayıtlı toplam 819 aktif kadın girişimci bulunmaktadır.) Araştırmanın evrenini, TR71 Bölgesinde aktif olarak çalışan, TSO’ya kayıtlı 819 kadın girişimci oluşturmaktadır. Tesadüfi olmayan kolayda örneklem yöntemi ile oluşturulan örneklem üzerinde araştırma yürütülmüştür. TSO oda yetkililerinden yazışmalar yoluyla

elde edilen mail adresi, telefon numarası ve işyeri adresi bilgileri doğrultusunda, araştırma bölgesi içinde uygulanan toplam anketin 11 tanesine verilen cevaplar eksik ve güvenilir görülmediğinden elenmiş ve 342 anket değerlendirme kapsamına alınmış olup bu anketlerin il bazında dağılımı aşağıdaki gibidir.

- Aksaray : 90 Kırıkkale : 65
- Kırşehir : 55 Niğde : 60
- Nevşehir : 72

Çalışmada, sektör dağılımı NACE sınıflaması bazında derlenemediğinden şöyle sınıflandırılmıştır:

- Gıda-Restoran, Perakende ve Toptan Gıda Ürün Satışı (84 Kadın Girişim),
- Sağlık Hizmetleri ve Güzellik Merkezleri (62 Kadın Girişim),
- Giyim (52 Kadın Girişim),
- Mobilya-Ev Tekstil (44 Kadın Girişim),
- Turizm ve Konaklama (42 Kadın Girişim),
- İnşaat ve Proje (11 Kadın Girişim),
- Tarım-Tarımsal Ürün Satışı vb. (8 Kadın Girişim),
- Diğer-Çiçekçilik, İş Güvenliği, Emlak (Şirket ve Büyük Çaplı Şahıs Firmaları), Sigortacılık, Temizlik (39 Kadın Girişim).

Araştırmanın Hipotezleri: Bu çalışmada kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları ekonomik sorunlar üzerinde demografik değişkenlerin etkilerinin belirlenmesi amacıyla 4 hipotez geliştirilmiştir.

H₁ : Yaşa göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunlar farklılaşmaktadır.

H₂ : Eğitim seviyesine göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunlar farklılaşmaktadır.

H₃ : Medeni duruma göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunlar farklılaşmaktadır.

H₄ : Kendi işini kurmadan önceki deneyime göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunlar farklılaşmaktadır.

Araştırmanın Bulguları: Araştırmanın demografik ve tanımlayıcı istatistiklerine ardından hipotez testi sonuçlarına yer verilecektir.

Tablo 2: Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri

	Frekans	Yüzde
Yaş	18-24	16
	25-34	82
	35-44	174
	45-54	58
	55-64	12
	Toplam	342
		100.0
Eğitim Durumu	İlkokul mezunu	42
	Genel ortaokul	22
	Mesleki veya teknik ortaokul	12
	İlköğretim	4
	Genel lise	38
	Mesleki veya teknik lise	24
	2-3 yıllık yüksek okul veya fakülte	32

	4 yıllık yükseköğretim veya fakülte	152	44,44
	Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil)	16	4,68
	Toplam	342	100.0
Medeni Durum	Hiç evlenmedi	22	6,43
	Evli	276	80,70
	Boşandı	40	11,70
	Eşi vefat etti	4	1,17
	Toplam	342	100.0
Çocuk Sayısı	Çocuğum yok	56	16,37
	1-2 çocuk	222	64,91
	3-4 çocuk	60	17,54
	5 ve daha fazla çocuk	4	1,17
	Toplam	342	100.0
Gelir Durumu	1500 TL ve altı	20	5,85
	1501-3000 TL	98	28,65
	3001-4500 TL	102	29,82
	4501-6000 TL	70	20,47
	6001 TL ve üzeri	52	15,20
	Toplam	342	100.0

Tablo 2'ye göre, kadın girişimcilerin %5,8'inin 1500 TL ve altı, %28,7'sinin 1501-3000 TL, % 29,8'inin 3001-4500 TL, %20,5'inin 4501-6000 TL, %15,2'sinin 6001 TL ve üzeri gelir elde ettiklerini beyan ettiği görülmektedir.

Tablo 3: Kadın Girişimcilerin Mesleki Bilgi ve Becerilerini Kazanma Yolları

		Frekans	Yüzde
Mesleki Bilgi ve Becerilerin Kazanıldığı Yollar (Birden Fazla Seçenek İşaretlenmiştir)	Aileden	54	12.7
	İş hayatından	232	54.5
	Örgün ve yaygın eğitim yoluyla	100	23.5
	Meslek edindirme programlarıyla (kurs, eğitim vb.)	34	8.0
	Diğer	6	1.4
	Toplam	426	100.0

Katılımcıların mesleki bilgi ve becerilerini %54,5'inin iş hayatından, %23,5'inin örgün/yaygın eğitimden, %12,7'sinin aileden, %8'inin meslek edindirme programlarından, %1,4'ünün ise diğer yollardan kazandığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4: Kadın Girişimcilerin Sermaye Teminini Sağlama Yolları Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Kendi Birikimleri	Evet	170	49.7
	Hayır	172	50.3
Aileden Borç Alma	Evet	156	45.6
	Hayır	186	54.4
Çevreden Borç Alma	Evet	38	11.1
	Hayır	304	88.9
Ortak Bulma	Evet	32	9.4
	Hayır	310	90.6

Banka Kredisi Kullanma	Evet	90	26.3
	Hayır	252	73.7
Kamu Kurum ve Kuruluşlarından (Belediye, Valilik, KOSGEB, Kalkınma Ajansı,...) destek	Evet	62	18.1
	Hayır	280	81.9

Tablo 4'e göre, kadın girişimcilerin girişimlerini kurma aşamasında kendi birikimlerini kullanma ve aileden borç alma yolları ile sermaye teminini sağladığı görülmektedir.

Tablo 5: Kadın Girişimcilerin İşletmelerinin Kurulum Aşamasında Karşılaştıkları Makro Sorunlara Dair Tanımlayıcı İstatistikler

İFADELER		Ort.	1	2	3	4	5
			%	%	%	%	%
Makro Sorunlar	Sermaye temini	3,55	7,6	19,3	4,7	46,8	21,6
	Bürokratik işlemler	3,11	8,8	29,8	16,4	31	14
	Uygun personel temini	3,28	14	18,1	9,9	40,9	17
	Uygun materyal temini	2,8	19,3	31,6	9,4	29,2	10,5
	Ekonomik belirsizlik	3,94	5,8	9,9	5,8	40,9	37,4
	Makro Sorunlar Düzeyi	3,34					

Tablo 5'e kadın girişimcilerin iş kurma aşamasında karşılaştıkları makro sorunlara ilişkin tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Bu maddelere verilen cevaplar incelendiğinde, ekonomik belirsizlik sorununun 3,94 ile en yüksek ortalamaya yine sermaye temininin 3,55 ile yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Kadın Girişimcilerin İşletmelerinin Faaliyetleri Sırasında Karşılaştıkları Ekonomik Sorunlara Dair Tanımlayıcı İstatistikler

İFADELER		Ort.	1	2	3	4	5
			%	%	%	%	%
Ekonomik Sorunlar	İşletmemin faaliyeti sırasında borç ödemeleri nedeniyle sorun yaşıyorum	3,32	18,1	14,8	8,8	33,3	25
	İşletmemin faaliyeti sırasında maddi olarak sorun yaşıyorum	3,57	6,5	21	10,6	32,5	29,4
	Ekonomik Sorunlar Düzeyi	3,45					

Tablo 6'ya kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları ekonomik sorunlara ilişkin tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında 3,32 ile borç ödemeleri ve 3,57 ile maddi konularda sorun yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 7: Yaşa Göre Kadın Girişimcilerin İşletmenin Faaliyetleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunların Karşılaştırılması

Sorunlar	Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	ANOVA-testi p değeri
Ekonomik Sorunlar	18-24	16	3,8125	,57373	0,230
	25-34	82	3,3780	,94791	
	35-44	174	3,5057	1,06030	
	45-54	58	3,2414	1,21843	
	55-64	12	3,6667	,98473	

Tablo 7'ye göre yaşa göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunlar ANOVA testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda yaşa göre işletmenin faaliyetleri sırasında ekonomik

sorunlarının ($p>0,05$) farklılaşmadığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak “Yaşa göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunlar farklılaşmaktadır” H_1 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 8: Eğitim Seviyesine Göre Kadın Girişimcilerin İşletmenin Faaliyetleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunların Karşılaştırılması

Sorunlar	Eğitim Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	ANOVA-testi p değeri
Ekonomik Sorunlar	İlkokul	46	3,0652	1,28499	0,001
	Ortaokul	34	3,0588	1,02812	
	Lise	62	3,3871	1,02197	
	Üniversite	200	3,6250	,95732	

Tablo 8'e kadın girişimcilerin eğitim durumuna göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunlar ANOVA testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda eğitim durumuna göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunların H_2 ($p<0,05$) farklılaştığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak “Eğitim seviyesine göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunlar farklılaşmaktadır” H_2 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 9: Medeni Duruma Göre Kadın Girişimcilerin İşletmenin Faaliyetleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunların Karşılaştırılması

Sorunlar	Medeni Durum	N	Ortalama	Standart Sapma	ANOVA-testi p değeri
Ekonomik Sorunlar	Bekar	22	3,4091	,56980	0,540
	Evli	276	3,4275	1,03844	
	Boşanmış	44	3,6136	1,26612	

Tablo 9'a göre, kadın girişimcilerin medeni durumuna göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan sorunları ANOVA testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda medeni durumuna göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan sorunlardan ekonomik olanların ($p>0,05$) farklılaşmadığı anlaşılmaktadır ve hipotez reddedilmektedir. Sonuç olarak “Medeni duruma göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan sorunlar farklılaşmaktadır” H_3 hipotezi reddedilmektedir.

Tablo 10: Deneyime Göre Kadın Girişimcilerin İşletmenin Faaliyetleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunların Karşılaştırılması

Sorunlar	Deneyim	N	Ortalama	Standart Sapma	ANOVA-testi p değeri
Ekonomik Sorunlar	Deneyimim yoktu	176	3,3807	1,05829	0,007
	0-2 yıl	88	3,5455	,99895	
	3-5 yıl	16	2,7500	,63246	
	5 yıldan fazla	62	3,6935	1,08399	

Tablo 10'da kadın girişimcilerin kendi işini kurmadan önceki deneyimine göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan sorunlar ANOVA testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda kendi işini kurmadan önceki deneyime göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunların ($p<0,05$) farklılaştığı anlaşılmaktadır. 3-5 yıl arasında tecrübeye sahip kadın girişimcilerin diğer gruplara göre daha az ekonomik sorunlar ile karşılaştığı görülmektedir. Sonuç olarak “Kendi işini kurmadan önceki deneyime göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunlar farklılaşmaktadır” H_4 hipotezi kabul edilmektedir.

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Sanayileşme ile ekonomik faaliyetlere katılan kadınlar girişimcilik faaliyetlerinde de yer almıştır. Kadın girişimciler, maddi ve manevi kazanımlar elde ederken diğer yandan cinsiyet ayrımcılığına yönelik yargılara maruz kalarak aslında söz konusu yargıları önleme fırsatı da elde etmiştir.

Literatür bulguları incelendiğinde, kadın girişimcileri iş kurmaya iten sebeplerin başında ekonomik nedenlerin olduğu görülmektedir. Keskin (2014), Türkiye’de kadınların girişimciliğe yönelmesindeki nedenlerin en başında ülkenin makro ekonomik koşullarının hanehalkı geliri üzerinde yarattığı olumsuz etkileri azaltmanın çabası olarak ifade etmektedir. Yine bulgulara göre demografik değişkenlerin finansal davranış eğilimleri üzerine etkilerine bakıldığında, kadınların finansal okuryazarlık seviyesinin erkeklere göre daha düşük olup; ayrıca erkeklere oranla daha az borçlanma eğilimi gösterdiklerine rastlanmaktadır (Lusardi ve Tufano, 2009:24). Finansal okuryazarlığın önemi konusunda bir fikir birliğinden söz edilir ancak yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır (Wagland ve Taylor, 2009: s.14).

Çalışmamızda elde edilen sonuçlar incelendiğinde, kadın girişimcilerin 35-44 ve 25-34 yaş aralığında oldukları görülmektedir. Kadın girişimciler üzerine yapılan çalışmalarda da çalışmamıza benzer şekilde girişimci kadınların genellikle 25-55 yaş aralığında olduğu görülmektedir (Welsh vd., 2014b; Hisrich ve Brush, 1984; Ufuk ve Özgen, 2001; Hisrich ve Öztürk, 1999).

Kadın girişimcilerin en çok faaliyet gösterdikleri alanların gıda-restoran, perakende ve toptan gıda ürün satışı, sağlık hizmetleri ve güzellik merkezleri , giyim, mobilya-ev tekstil, turizm ve konaklama olduğu çalışmamızın sonuçları giyim, terzilik, kuaförlük, güzellik salonu, tuhafiyecilik, kozmetik, turizm ve gıda iş kollarının öncelikli olduğu çalışmalarla kısmen benzerlik göstermektedir (Hisrich ve Öztürk, 1999; Ufuk ve Özgen, 2001; Welsh vd., 2014a). Erkek girişimcilerin ilk işlerini genellikle imalat ve inşaat sektörlerinde kurmalarına karşın, kadın girişimciler; hizmet sektörü, eğitim, danışmanlık, halkla ilişkiler, sağlık alanlarında ilk işlerini kurdukları belirtilmiştir (Delmar, 2003: 14). Kadınların cinsiyet rolleri esas alınarak, kadına özgü ve erkeğe özgü olarak tanımlanabilecek işler konusunda da ayrımlaşmalar bulunduğu ve belli sektörlerde yürütülen faaliyetlerin, kadına iş-aile yaşamını dengeleme olanağı sunabildiği ifade edilmektedir (Yetim, 2008, Schindehutte vd., 2003: 95).

Kadın girişimcilerin gelir durumlarının 3001-4500 TL ve 1501-3000 TL gelir aralıklarında yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca kadın girişimcilerin kendi birikimlerini kullanma ve aileden borç alma yolları ile sermaye temini sağladıkları tespit edilmiştir. Can ve Karataş (2007)’da kadın girişimcilerin genelde iş hayatına girişte kredi kullanmadıkları, kendi birikimlerini kullanarak ya da tanıdıklarına borçlanarak yatırımda bulunduklarını saptamıştır. Kadın girişimcilerin işlerini yürütme sürecinde karşılarına çıkan en büyük engelin sermaye ihtiyacı olduğu görülmektedir. Öz ve Çolakoğlu (2014)’nın da belirttiği gibi, kredi miktarlarının yapılacak işin büyüklüğüne uygun biçimde artırılmasıyla daha iyi işleyebilecek mikro kredi sistemi, özellikle kadın girişimcilerin farklı iş dallarında daha fazla kazanç sağlayabilecekleri işlerin kurulmasına yardımcı olabilecektir. Kadın girişimciler için iş kurma aşamasında ekonomik belirsizlik ve sermaye temini ile kendisini gösteren ekonomik sorunlar işletmelerinin faaliyetleri sırasında borç ödemeleri ve maddi konularla devam etmektedir.

Demografik değişkenler açısından kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları ekonomik sorunlara dair hipotez testi sonuçlarına göre; yaşa ve medeni duruma göre işletmenin faaliyetleri sırasında ekonomik sorunlarının farklılaşmadığı anlaşılmaktadır. Eğitim seviyesine ve deneyime göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunların ise farklılaştığı anlaşılmaktadır.

Ellerindeki sınırlı finansal kaynaklar ile maksimum fayda temin etmek isteyen kadın girişimcilerin belirli düzeyde finansal okuryazar olduğu şüphesizdir. Bireylerin finansal okuryazarlık seviyesinin yüksek olması günlük hayatında kullandığı bir çok finansal kaynağın anlaşılabilir olmasını kılacaktır (Lusardi, 2008: 14). Kadın girişimcilerin finansal okuryazarlık eğitimleri ile özgüven kazanmaları

ekonomik sorunlarını gidermeleri noktasında fayda sağlayacaktır. Çalışmamızda elde edilen eğitim seviyesine ve deneyime göre işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılan ekonomik sorunların ilişkili olması sebebiyle bu eğitimlerin sektör bazında, eğitim seviyelerine ve deneyim-çalışma sürelerine göre sınıflandırılarak temel ve ileri düzeyde verilmesi yararlı olacaktır.

Araştırma yalnızca TR71 Bölgesinde sınırlı bir kesimle gerçekleştirilen bir çalışma niteliğinde olduğu için bulguların tüm girişimciler için genellenmesi iddiası söz konusu değildir. İleride yapılacak araştırmaların daha çok sayıda kadın girişimci ile yapılması ve farklı ölçeklerdeki işletmelerden toplanacak verilerin karşılaştırılmasıyla yapılması araştırmanın genellenebilirliğinin daha doğru değerlendirilmesini mümkün kılacaktır.

KAYNAKÇA

- Bedük, A. (2005). Türkiye'de Çalışan Kadın ve Kadın Girişimciliği. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 12: 106-117.
- Can, Y. ve Karataş, A.(2007). "Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği". Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi, Yerel Ekonomiler Özel Sayısı, 251-261.
- Çakıcı, A. (2006). Mersin'deki Kadın Girişimcilerin İş Yaşamını Etkileyen Faktörler, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(4), s. 54-78.
- Delmar, F. (2003), "Women Entrepreneurship: Assessing Data Availability and Future Needs", Workshop on Improving Statistics on SMEs and Entrepreneurship To be held at OECD Headquarters, Paris.
- Doğramacı, B. (2006). Kadınları Girişimci Olmaya Yönelten Nedenler ve Giresun Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çalışma Endüstrisi ve Ekonomi İlişkileri Anabilim Dalı.
- Ecevit, Y. (1993). Kadın Girişimciliğinin Yaygınlaşmasına Yönelik Bir Model Önerisi. Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli. Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Eğitim Serisi Yayın No: 74, Ankara.
- Güleç, S. (2011). Kadın Girişimciliği-Karaman Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı.
- Hisrich R.D. &Brush C. (1983). The Woman Entrepreneur: Management Skills and Business Problems, Journal of Small Business Management, January, 30-37.
- Hisrich R.D. & Öztürk S.A. (1999). Women Entrepreneurs in a Developing Economy, Journal of Management Development,18(2):114-125. <http://dx.doi.org/10.1108/02621719910257639>.
- Huston, S. J. (2010). Measuring Financial Literacy, Journal of Consumer Affairs, 44(2). ss. 296-316.
- Karagöz, M. (2009). Girişimcilik Profili Araştırması: Isparta İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı.
- Keskin, S. (2014). Türkiye'de Kadın Girişimcilerin Durumu. Journal Of Entrepreneurship & Development/Girisimcilik Ve Kalkinma Dergisi, 9(1): 71-94.
- Koç, S. E. (2005). Kadın Girişimciler Kavramı ve Serbest Meslek Mensubu Kadın Girişimcilere İlişkin Konya İlinde Uygulamalı Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı.

- Kutlu, Ö. (2006). Türkiye’de Kadın Girişimciliği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Genel İşletmecilik Bilim Dalı.
- Lusardi, A. (2008), Financial Literacy: An Essential Tool for Informed Consumer Choice?, NBER Working Paper Series, Working Paper. 14084, June, ss. 1-30.
- Lusardi, A. ve Tufano, P. (2009). Debt Literacy, financial experiences, and over in debtedness. National Bureau Of Economic Research Working Paper, Ss.44.
- Öz, C. S., & Çolakoğlu, C. (2014). Türkiye’de Mikro Kredi Uygulamasının Sakarya İli Özelinde İncelenmesi. Calisma Ve Toplum, 43(4):177-205.
- Remund, D. L. (2010). Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. Journal of Consumer Affairs, 44(2). ss. 276-295.
- Saifan, S.A. (2012). Social Entrepreneurship: Definition and Boundaries. Technology Innovation Management, February, 22-27. Erişim Tarihi: 8.12.2015. www.timreview.ca
- Schindehutte M., M. Morris, M. Lord ve C. Brennan (2003), “Entrepreneurs and Motherhood: Impacts on Their Children in South Africa and The United States”, Journal of Small Business Management, 41 (1), 94-107.
- Shimazaki, H. (1992). Vision in Japanese Entrepreneurship. London: New York Routledge.
- Şahin, E. (2006). Kadın Girişimcilik ve Konya İlinde Kadın Girişimcilik Profili Üzerine Bir Uygulama. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Üretim Yönetimi Ve Pazarlama Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Ufuk, H. & Özgen Ö. (2001). Interaction Between the Business and Family Lives of Women Entrepreneurs in Turkey, Journal of Business Ethics, 31:95-106.
- Wagland, S. P. ve S. Taylor (2009). When It Comes to Financial Literacy, Is Gender Really an Issue? Australasian Accounting Business and Finance Journal, 3(1). ss. 13-25.
- Yuan, H. (2015). How Financial Literacy Affects Budgeting Behaviors.
- Welsh, D.H.B, Memili, E., Kaciak, E. & Miyuki, O. (2014a). Japanese Women Entrepreneurs: Implications for Family Firms. Journal of Small Business Management, 52 (2):286- 305. doi: 10.1111/jsbm.12099
- Welsh, D.H.B., Memilli, E., Kaciak, E. & Sadoon, A.A. (2014b). Saudi Women Entrepreneurs: A Growing Economic Segment. Journal of Business Research, 67:758-762. doi:10.1016/j.jbusres.2013.11.040
- Xu, L. ve Zia, B. (2012). Financial Literacy Around the World: An Overview of the Evidence with Practical Suggestions for the Way Forward. The World Bank Policy Research Working Paper, no. 6107.
- Yetim, N. (2008), “Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği”, eab.ege.edu.tr/pdf/2_2/C2-S2-%20M8.pdf (Erişim: 04.11.2008)